gemeente
Haarlemmermeer

nota van B&W

Onderwerp	Meerjarenplan Versterken van Basisvaardigheden (Digi)Taalhuis 2024-2027
Portefeuillehouder	Charif El Idrissi, MSc
Collegevergadering	18 juni 2024
Inlichtingen	Lamyae El Mahdiui (+31235676844)
Registratienummer	11063508

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college heeft besloten om:

1. het meerjarenplan Versterken van Basisvaardigheden (Digi)Taalhuis 2024-2027 vast te stellen, waarmee we inzetten op een integrale aanpak van laaggeletterdheid met focus op de volgende thema's:
    1. het verbeteren van de gezondheidsvaardigheden van laaggeletterden;
    2. het vergroten van de zelfredzaamheid van laaggeletterden;
    3. het verbeteren van basisvaardigheden voor meer kans op duurzaam werk;
    4. het doorbreken van de cyclus van laaggeletterdheid via de gezinsaanpak;
2. deze nota ter informatie te zenden aan de raad.

2. Samenvatting

In 2021 hebben wij ingestemd met het Regionaal Programma Laaggeletterdheid 2020-2024 Groot-Amsterdam (2021.0000443). Het beleidsplan dat nu wordt vastgesteld is de lokale invulling daarvan en geldt voor de periode 2024-2027. In onze gemeente is circa twaalf procent van de beroepsbevolking laaggeletterd. Dit zijn ongeveer 12.200 inwoners. Laaggeletterdheid, oftewel het gebrek aan voldoende basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen en/of digitale vaardigheden), is nauw verweven met andere problematiek in het sociaal domein, zoals armoede, een verslechterde arbeidsmarktpositie en een ongezondere leefstijl. Goede basisvaardigheden zijn geen doel, maar een middel om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te bevorderen. Door het versterken van basisvaardigheden investeren we niet alleen in individuen, maar ook in de veerkracht en productiviteit van onze samenleving als geheel. Het heeft ook grote voordelen voor werkgevers. Door te investeren in de vaardigheden van werknemers kunnen werkgevers profiteren van een vermindering van kosten door zaken zoals ziekteverzuim en inefficiëntie. Dit draagt weer bij aan de groei van het bedrijf en de samenleving als geheel. Het (Digi)Taalhuis, een samenwerkingsverband van verschillende lokale partners, zet zich in om laaggeletterdheid te verminderen en te voorkomen. We zetten in op een integrale aanpak van laaggeletterdheid. Het versterken van basisvaardigheden draagt ook bij aan de doelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), zoals het terugdringen van gezondheidsachterstanden.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat inwoners zelfredzaam zijn, kunnen meedoen en gelijke kansen hebben. En dat inwoners zo min mogelijk problemen ervaren op gebieden zoals inkomen, werk en gezondheid. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat inwoners beschikken over voldoende basisvaardigheden. Basisvaardigheden gaan over taal, rekenen en digitale vaardigheden. Goed overweg kunnen met digitale/technologische ontwikkelingen en goed kunnen lezen en schrijven maakt het makkelijker om je weg te vinden in de maatschappij. Deze vaardigheden zijn onmisbaar in het dagelijks functioneren. We zien het beschikken over voldoende basisvaardigheden als een middel om de zelfredzaamheid te versterken.

Het bereiken van inwoners met Nederlands als eerste taal (NT1) blijft nog sterk achter ten opzichte van inwoners met Nederlands als tweede taal (NT2). We richten ons daarom vooral op de eerste groep. Deze inwoners worden nauwelijks bereikt, terwijl deze groep ongeveer de helft is van alle laaggeletterden. Dit is in lijn met de landelijke situatie: anderstaligen ondernemen eerder stappen om te werken aan hun taalvaardigheid dan inwoners met Nederlands als eerste taal. We zullen gerichte acties blijven inzetten om de groep te bereiken en de samenwerking met (potentiële) vindplaatsen versterken. Het signaleren en bereiken blijft de voornaamste focus hebben, alsmede passend aanbod voor deze groep creëren en uitbreiden.

Wat is de aanleiding, context?

De overheid verwacht van burgers een steeds grotere zelfredzaamheid. Beschikken over voldoende basisvaardigheden is nodig om zelfstandig te functioneren in het dagelijks leven. Het regelen van belangrijke zaken gebeurt steeds vaker digitaal. Een grote groep mensen mist deze aansluiting omdat zij niet of nauwelijks met digitale technologie overweg kan of de teksten van de overheid niet begrijpt. Laaggeletterden hebben daarnaast vaker een kwetsbare arbeidsmarktpositie, lagere gezondheidsvaardigheden en hebben eerder moeite met hun persoonlijke financiën en administratie. Zij hebben drie keer vaker een uitkering dan niet-laaggeletterden. Daarnaast is de kans groot dat achterstand in basisvaardigheden wordt overgedragen op hun kinderen en groeit er een nieuwe generatie laaggeletterden op. Laaggeletterdheid maakt mensen onnodig kwetsbaar en zorgt vaak voor schaamte. De urgentie om te investeren in basisvaardigheden blijft daarom groot.
Uit cijfers van landelijk onderzoek blijkt dat in onze gemeente ongeveer 12% van de beroepsbevolking (16-65 jaar) laaggeletterd is (geletterdheidinzicht.nl). Concreet betekent dit dat er ongeveer 12.200 inwoners zijn die in meer of mindere mate te maken hebben met laaggeletterdheid. Uit onderzoek blijkt dat de gebieden Nieuw-Vennep Zuid en Oost, Hoofddorp Noord en Graan voor Visch een zeer hoog risico op laaggeletterdheid kennen. We zullen daarom actief inzetten op deze gebieden.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

We zetten in op een integrale aanpak van laaggeletterdheid.

- we gaan taalambassadeurs (NT1 ervaringsdeskundigen) actief werven en inzetten om de bewustwording en begrip voor inwoners met Nederlands als eerste taal te vergroten die moeite hebben met basisvaardigheden;
- we zetten nog meer in op het versterken van het netwerk van verschillende partijen die de aanpak van laaggeletterdheid vormen, zodat aanbieders beter naar elkaar doorverwijzen;
- we gaan inwoners die met schulden of in armoede leven en moeite hebben met basisvaardigheden gerichter bereiken en ondersteunen. Ruim de helft van de mensen met problematische schulden is laaggeletterd en heeft vaker schuldhulpverlening nodig. We zullen een werkwijze vormgeven die het signaleren van laaggeletterdheid verbetert. Daarnaast versterken we de samenwerking met initiatieven en partners op locaties zoals

Stichting Humanitas en de Voedselbank. We breiden het aanbod uit met cursussen gericht op rekenen en financiële administratie;

- we zetten in op het verbeteren van basisvaardigheden voor meer kans op duurzaam werk. Laaggeletterden hebben meer moeite met werk zoeken, vinden en behouden. Ze zijn vaker ziek en vaker afhankelijk van een uitkering. We willen meer scholing op de werkvloer aanbieden en de bewustwording bij werkgevers vergroten. We zetten daarnaast in op het beter bereiken van uitkeringsgerechtigde laaggeletterden. Dit doen we door medewerkers te trainen in het herkennen en bespreekbaar maken van laaggeletterdheid en het gebruik van screeningsinstrumenten zoals contextgerichte vragen;
- we investeren in de vaardigheden van ouders om de taalontwikkeling van hun kinderen te stimuleren om de cyclus van laaggeletterdheid te doorbreken. Kinderen uit een taalarme thuisomgeving hebben een grotere kans om zelf ook laaggeletterd te worden. Laaggeletterde ouders zijn minder betrokken bij het onderwijs van hun kind en hun school, en de kinderen presteren minder goed op school. Thuis worden de kinderen minder in taal gestimuleerd. Dit draagt bij aan het in standhouden van de cyclus van laaggeletterdheid. We versterken de samenwerking met het onderwijs/kinderopvang en andere partners/professionals die dicht bij het gezin staan. Daarnaast zoeken we aansluiting bij bestaande programma's voor ouders en kinderen. En zetten we de taaltrajecten op scholen voor ouders voort;
- we investeren in het verbeteren van de gezondheidsvaardigheden van laaggeletterde inwoners. Laaggeletterden beschikken over lagere gezondheidsvaardigheden, zijn vaker minder gezond en maken meer gebruik van de zorg. Ze hebben bijvoorbeeld meer moeite met het lezen van een bijsluiter van een medicijn. We willen een betere aansluiting bij projecten en beleid binnen de sociale domeinen Gezondheid en Welzijn. We versterken de samenwerking met professionals uit het gezondheidsdomein en bieden trainingen aan in het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden;
- we monitoren bereik en impact van het aanbod en maken daarin onderscheid in de NT1'er en de NT2'er. We onderzoeken wat het rendement is van het aanbod en wat de effecten zijn op de sociale inclusie van de deelnemers. Om de maatschappelijke effecten van de diverse trajecten te meten maken we gebruik van onderzoek op het gebied van sociale inclusie onderzoek aan de Universiteit van Maastricht.

3.3 Wat mag het kosten?

De kosten voor de uitvoering van deze nota worden geraamd op jaarlijks € 783.339. Dit bedrag is als volgt gespecificeerd:

- € 718.128 uitgaven vanuit de Rijksbijdrage (WEB-budget),
- € 77.811 uitgaven voor activiteiten gedekt vanuit gemeentelijke middelen in het kader van het Taalhuis (regulier budget).

WEB-budget

De kosten voor de uitvoering van het professioneel aanbod (ingekocht aanbod) en informeel aanbod taalkoppels (middels subsidie) worden gedekt door de WEB- (Wet Educatie en Beroepsonderwijs) middelen vanuit het Rijk. Het WEB-budget is een specifieke uitkering van jaarlijks € 718.128 voor onze gemeente. Dit budget wordt door de gemeente Amsterdam als centrumgemeente van de arbeidsmarktregio Groot-Amsterdam beheerd. In de afgelopen jaren is er een regionale onderbesteding ontstaan, mede in verband met het lerarentekort. Het Rijk staat toe dat de onderbesteding van het WEB-budget in een spaarsaldo wordt ondergebracht welke maximaal 25% mag bedragen van het WEB-budget dat het voorgaande jaar beschikbaar is gesteld. Om te voorkomen dat er middelen moeten worden terugbetaald aan het Rijk, zijn er regionale afspraken gemaakt (2021.0002465). De gemeente Amsterdam is verantwoordelijk

voor budgetbeheer en -overheveling. Wij declareren de gemaakte kosten bij de gemeente Amsterdam.

Informeel aanbod WEB-taalkoppels
De hoogte van het budget voor de WEB-taalkoppels is afhankelijk van het aantal te vormen taalkoppels. De gemeentelijke kosten voor het informeel aanbod taalkoppels worden gedekt uit het in de programmabegroting beschikbare budget van beleidsdoel D: Inwoners nemen deel aan een breed aanbod van culturele activiteiten en maken kennis met de culturele historie van Haarlemmermeer, waarvoor wij het cultureel erfgoed behouden van programma Maatschappelijke Ontwikkeling, taakveld 5.6.

Regulier budget (bijdrage gemeente)
De gemeentelijke kosten voor de Taalhuiscoördinator en het uitvoeringsbudget worden gedekt uit het in de programmabegroting beschikbare budget van beleidsdoel B: Onze jonge inwoners ronden een opleiding af die past bij hun mogelijkheden en ontwikkelen maximaal hun talent van programma Maatschappelijke Ontwikkeling, taakveld 4.3.

De gemeentelijke kosten voor de inhoudelijk Taaladviseur worden gedekt uit het in de programmabegroting beschikbare budget van beleidsdoel C: Inwoners nemen in hun buurt of kern, actief deel aan de samenleving van programma Maatschappelijke Ontwikkeling, taakveld 6.1.

De activiteiten van het Taalhuis vallen onder de verantwoordelijkheid van Stichting Cpunt.

Wat zijn de financiële risico's?
Het inzetten van het WEB-budget dient conform de regels van de wet te gebeuren. Indien dit niet het geval is, bestaat de mogelijkheid dat de gemaakte kosten kunnen worden teruggevorderd. In samenwerking met de gemeente Amsterdam zien we toe op een goede registratie en hantering van de regels van de wet.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten voert gesprekken met het Rijk over de ontoereikende WEB-middelen. Op dit moment ondervinden wij hier geen last van vanwege de regionale onderbesteding.

Het Rijk staat toe dat de onderbesteding van het WEB-budget in een spaarsaldo wordt ondergebracht. Het totale spaarsaldo van de regio mag maximaal 25% bedragen van het WEB-budget dat het voorgaande jaar beschikbaar is gesteld. Bij overschrijding van dit percentage moeten de middelen terugbetaald worden aan het Rijk.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?
Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. De portefeuillehouder Werk en Inkomen is het eerste aanspreekpunt in het college.

3.5 Welke overige relevante informatie is beschikbaar?
Juridische aspecten
Het professionele aanbod is toegankelijk voor laaggeletterde volwassen personen die volgens de Basisregistratie Personen woonachtig zijn in Haarlemmermeer en niet inburgeringsplichtig zijn. Gezien de huidige wachtlijsten voor het professionele NT2 cursusaanbod willen we dat het aanbod terechtkomt bij inwoners die de meeste problemen ondervinden van laaggeletterdheid.

Dit doen we met behulp van een voorrangsregeling en sluiten de volgende groepen uit van het professionele aanbod:

- inwoners die student zijn aan het Hoger Beroepsonderwijs (HBO) of het Wetenschappelijk Onderwijs (WO);
- kennismigranten of hun partners die gebruikmaken van de 30% belastingvoordeelregeling.

Alle anderstaligen (NT2) krijgen voorrang indien men minder dan twaalf jaar onderwijs genoten heeft in land van herkomst (laaggeletterd).

Anderstaligen die meer dan twaalf jaar onderwijs in land van herkomst hebben gevolgd, krijgen voorrang als minstens aan één van onderstaande criteria wordt voldaan:

1. Personen die onder de Participatiewet vallen;
2. Personen die zijn doorverwezen door een professional uit het sociaal domein;
3. Personen die ontheven zijn van de inburgeringsplicht onder de Wet inburgering 2013;
4. Personen die middelbaar en laag/praktisch opgeleid zijn;
5. Personen die niet bekend zijn met het Latijns schrift.

Communicatie
De communicatie is neergelegd bij het (Digi)Taalhuis. Het (Digi)Taalhuis werkt samen met de community Meer voor Elkaar, het platform voor alle maatschappelijke organisaties in Haarlemmermeer. De activiteiten van het (Digi)Taalhuis worden daar gedeeld met extra aandacht voor de Week van Lezen en Schrijven.

3.6 Wanneer en hoe zal het college over de voortgang worden geïnformeerd?
We evalueren het beleid over twee jaar en leggen dit voor aan het college voor besluitvorming.

3.7 Wat betekent dit voor de Metropoolregio Amsterdam (MRA)?
De afspraken uit het Regionaal Programma Laaggeletterdheid 2020-2024 (2021.0000443) realiseren we in samenwerking met de gemeenten in regio Groot-Amsterdam.

4. Ondertekening
Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris, de burgemeester,

Cees Vermeer Marianne Schuurmans-Wijdeven

Bijlage(n)

- Meerjarenplan Versterking Basisvaardigheden (Digi)Taalhuis 2024-2027